

rem světa. Společnost se stará o spisovatele, umělce a vědce bez rozdílu jejich rasy, národnosti a náboženství, poskytuje jim všeknu příležitost pro mírovou práci a umožňuje jim mluvit rozhlasem k lidem na celém světě o podmínkách trvalého míru. Protektorkou společnosti STRÁŽ je Mrs Elizabeth Stoneová, ve výboru zasedají pánové John Frank, Max Mumford, Robert Wilson...

„Jen to dočtěte, doktore! Víte vůbec, kdo je paní Elizabeth Stoneová? Já vám to teda svěřím: Pobožná koza! Je známá po celej Americe pro svý dobrý srdce a proto, že měla prd, a dnes má milióny. Na starý kolena z rozmaru a z pobožnosti zakládá všelijaký nadace a fondy a takový věci. Človče, já vám řeknu, že na vašem místě bych se za ní podíval! To by bylo smutný, aby taková slavná tetka, dyž jako podporuje vědu a umění a eště ke všemu mír, nenašla pro vás pořádné byt!“

KAPITOLA OSMÁ

KDYBY SE PANÍ NOSKOVÁ dožila sto padesáti let, nikdy nezapomene na svůj nejčernější pátek na konci února 1946. Příhodilo se jí něco, o čem nebylo radno nahlas mluvit, a přihodilo se jí to bez předchozích varovných znamení.

Jdete svou cestou, zdá se vám známý každý patník, každá zatačka, váš krok je jistý a hlava čistá, a najednou — tu máš, čerte, kropáč! — nevíte, kde jste, zbloudili jste, starou belu jste znali a nikoli cestu, kterou jste se ubírali! Ne, ne, tohle se paní Noskové dosud nepříhodilo. Ona přece každého prohlédne skrz naskrz v pěti minutách. Není pamětníka, že by se kdy byla spletla. A teď najednou takový katastrofální omyl!

Vzala si k sobě toho vychrtlého, neuctivého budižkničemu. Vzala si ho, poněvadž se Zajíček z konzulátu za něho přimlouval a poněvadž ona ještě nikdy nikomu pomoc neodmitla. Ale sotva se tu ohřál, poznala, že naletěla. To nebyl

žádný inteligent, když hubu otevřel, nemělo hlavu ani patu, co z ní vyšlo. A nebyl to člověk potřebný, vždyť měl peníze, nebyl to však ani člověk uznalý, ždíbec opravdového vděku by se u něho nikdo nedočkal, nebyl to jistě doktor, neboť nechtěl věřit, co v jejím rodišti ví každé dítě, že na rány je nejlepší čerstvá kravská moč. Podvodník to byl, darmošlap a nejpiš i poberta!

Z dopisu, který dostal z domova od nějakého advokáta (má-li paní Nosková oprávněné podezření, je nejen jejím právem, nýbrž i povinností cenzurovat došlou poštu), vyplývalo nad slunce jasně, že zanechal v Praze dítě. A kde je opuštěné dítě, bývá i opuštěná manželka. O vlastní rodinu se tedy nestará a čmárá nějakou knihu, která pravděpodobně nebude mít pořádné desky, jestliže vůbec kdy vyjde na světlo boží. Zato o telefon měl zájem, jestli ho prý někdo nevolal. To se ví, že volal! Ženská to byla, mluvila křehce a medově, jak jen poběhllice dokáže mluvit, a když jí paní Nosková od plic pověděla nějaké to jadrné a samorostlé slovo, oněměla a hned zavěsila sluchátko.

Chlap mizerný! Válel se v jejích peřinách, jedl její snídaně, pořádně po sobě nepoklidil, někdy se vracel až pozdě po půlnoci (prý z nemocnice — hahaha!) a z očí mu čouhala jen a jen zloba.

Ani jednou se nepoklonil jejím dobrému srdci a štedré dlaní. A přece mu po lopatě naznačovala, že nestojí o peníze, nýbrž jen a jen o tu trochu uznání. Ale to jako když kachnám házíš!

Ještě ke všemu štvál nepochybně proti ní dělnictvo. Co jiného za tím mohlo být než štvání, když její vlastní lidé stáli při něm, hájili ho, omlouvali a věřili, že je doktor? Anka, ten spratek drzý, troufala si dokonce prohodit, že jí vyhojil nežitý, že tedy musí být doktor a že se má každý starat víc o sebe. Přes hubu dostala v tu ránu, to zase ano, to by tak chybělo, aby si k ní skrček z polepšovny něco dovoloval! Ale jed jim naočkoval do krve všem! A ne a ne ho chytnout při činu! Už revma dostala do kolena, jak se marně snažila pod okny jeho ložnice za noci zachytit nějaké jeho pobuřující řeči nebo urážky. Byla by ho hned vyhodila na mráz, ale on, ničema, drápkem se nezachytil, když besedoval s dělníky.

polibid pi Markoni

Paní Nosková by ho vyhodila tak jako tak, ale ona všechno dělá s rozmyslem a důkladně. Nejdříve si chtěla zaskočit na konzulát, postavit se tváří v tvář samému generálnímu konzulovi (což nemá od něho tři děkované dopisy?) a pak spustit bandurskou: „Tak takovéhle lidi vy mi posíláte na krk, taková husa hloupá jsem tedy ve vašich očích, ale teď, pane generální, něco uslyšíte!“

Portrét hostův byl úplný, vyhazov měl být okázalý — a najednou, představte si tu hrůzu, když už toho ničemu takhle držela všemi desítkami kolem krku, přijde zpráva, že to není gangster, že je to doopravdy doktor, a co víc, že je to velké zvíře aneb, jak se říká v Americe — „big shot“.

Ze všeho, co kdy paní Nosková přečetla v magazínech o tragédiích života, dojala ji nejvíce historie chudé evropské holky, která chtěla stůj co stůj k filmu. Co chudinka zakusila, i anglicky se naučila z knížek, než se dostala na loď. Jela třetí třídou, to se ví, proletářka jako paní Nosková, a lámala si hlavu, jak v Hollywoodu začne, a tu zčistajasna jako by jí osud měl podat pomocnou ruku už uprostřed oceánu. Povšimlí si jí dva páni z první třídy a oči na ní mohli nechat. Ten jeden byl mladý, druhý byl už šedivec. Ten mladý byl od amerických novin a hned se nabídl, že se o ni na břehu postará. Ten starší hořel láskou, o ničem praktickém nemluvil, jen vzdychal. Ale dostal košem, naše holka měla jiné starosti než milostné plotky, a tak ten zhrzený muž vystoupil někde na ostrovech, u nichž loď zastavila. A teprve potom povídá ten mladý žurnalista:

„Jestlipak, slečno, víte, kdo byl onen šedivý pán?“

„Kdo by to mohl být? Nějaký sukničkář! Však já mu pověděla své mínění!“

„Ale co vás vede, milá slečno, to byl Chaplin!“

Jak to ta chudá holka uslyšela, v tom okamžiku sebou hodila přes palubu, a už ji nenašli.

Nuže, chcete-li co vědět, zkušenou paní Noskovou potkalo něco podobného jako tu hloupou, důvěřivou nánou, která chtěla k filmu.

Otevře klidně onoho nešťastného pátku dopis, který došel pro domnělého doktora, čte, čte, mráz jí jde po zádech, ale už je tomu tak, ona tomu darebákovi a nekňubovi píše sama

Elizabeth Stoneová! Nazývá ho milý doktore, zve ho k sobě na jakousi konferenci a že prý nějaký profesor Wilson, kterého se náš podvodník v dopise Elizabeth Stoneové dovolával jako svého známého, že prý tenhle profesor Wilson prohlásil doktora Marka za člověka skrz naskrz geniálního. A že prý ona, Elizabeth Stoneová, bude pokládat za velkou čest, jestliže jí vynikající lékař dr. Marek poctí toho a toho odpovedne návštěvou.

Elizabeth Stoneová! Paní Nosková ji viděla několikrát ve filmových žurnálech, čtla o ní nesčetněkrát v novinách a magazínech, zná dopodrobna její život a touží už dávno přiblížit se této úžasné ženě. Jen si pomyslete: bývala pradle-nou. Zbohatla přes noc sňatkem. Ovdověla. Dala se k socialistům, ale zklamali ji. Uvěřila v Pána Boha — proč jí to mít za zlé? — a od té doby dělá jen a jen dobré skutky, takže se podobá paní Noskové jako vejce vejci. A teď její vzor, její ideál, její vysněnka pošle dopis tomu darmošlapovi, hlupáku a nevděčnickovi, dopis, z něhož byste mohli ždímat štávu nadšení a obdivu.

Paní Nosková poprvé ve věku zralosti a moudrosti šlápla vedle. Ale co teď, pro věčného Boha, co teď? Neodevzdat mu vůbec pozvání? Hm, to by bylo jaksi nejprostší, ale on jí psal první a mohl by jí znovu psát nebo telefonovat. A ještě něco: má paní Nosková zbaběle propást příležitost k seznámení s Elizabeth Stoneovou? Ona se ho jistě zeptá: „Kde bydlíte, doktore?“ Svatá panenka, ta otázka a doktorova odpověď dovrší tragédii. On vybuchne: „U ježibaby bydlím, milá paní Stoneová, u ježibaby.“ Jako by ho slyšela, padoucha! Ne, nezbyvá než jít ke křížku, zapřít spravedlivý hněv a ukázat mu vlídnou tvář. Ale kudy na to, když se paní Nosková nemůže přetvařovat a odjakživa co na srdci, to na jazyku? Nic napat, zkusit to musí, dopomůže-li jí ten chlap poznat osobně Elizabeth Stoneovou, otevře jí paní Nosková oči dříve nebo později — „anyhow“. Řekne: „To, prosím, může být, že ten doktor je geniální, ale já o něm vím svoje!“ Žena ženě vždycky lépe porozumí, zejména jde-li o ženy osudem tak dokonale spřízněné.

A cože budižknícemu nejde dnes ani k snídani? Podívá se za ním, a kdyby náhodou ještě ležel, u něho je všechno mož-

né, poradí mu, aby si odpočinul, neboť už několik dní velmi špatně vypadá, a přinese mu snídaní až do pelechu, jestliže ji ovšem při tom vztek nezardousí.

Sure enough: chlap jeden nestoudný opravdu se ještě válel v posteli! A kdyby jen to! On, aby do něho tisíc hromů, nejspíš se včera opil pod obraz. Vejral na ni zpod opuchlých víček, šklebil se jako nebožtík a tváře mu dosud hořely alkoholem.

„I pro pána krále, doktore, já si hned povídala, když jsem vás neviděla při snídaní, že asi stůněte! Tak jen pěkně zůstaňte, kde jste, a já vám donesu kafičko. Jo, abych nezapomněla, už jsem zase omylem rozdělala váš dopis. Nekoukám se nikdy na adresu, protože naši lidé žádnou poštu nedostávají, a tak se mi co chvíli s vámi přihodí tenhle malér. Raději bych facku držela, ještě si můžete myslit, že jsem zvědavá.“

„Nic si z toho nedělejte, paní Nosková,“ povídá na to sladce ožrala. „Kafičko mi nenoste a se snídaní na mne nečekejte, já musím od vás odejít.“

Pěkně mi to začíná, pomyslíla si trpce paní Nosková, pokládajíc „kafičko“ v ústech toho ničemy za drzý posměch.

„A copak se stalo, že tak honem?“

„Posaďte se, všechno vám povím, ovšem nevím, zdali z toho zmoudříte. Směl bych vidět ten dopis? Tak, děkuji pěkně, přečtu si jej a potom se už budu věnovat výhradně vám.“

Prohlédl zběžně list paní Stoneové a v obličejí se mu rozložil výraz zklamání. Mumlal si pro sebe: „Snad tam půjdu, když je to už dnes odpoledne, jenom...“ Zeptal se nahlas: „Jiný dopis nepřišel?“

„Nepřišel.“

„Tak podívejte se, milá paní Nosková, já měl k ránu sen. Vy přece dáte na sny!“

„Hlavně na ty ranní!“

„Vidíte! Zdálo se mi o nemluvnatech. Měl jsem je hlídat a vařit jim na plynu mlíčko. Ale ta děťátka mě strašně trápila. Motala se mi pod nohama, tahala mě za šosy, řvala, boty mi počurala, mlíčko se mi přiškvařilo, takže byl v místnosti hrozný zápach a děcka se kuckala, prsty jsem měl popáleny od hořícího plynu, nic už jsem do nich nemohl vzít,

inu, krátce a dobře, málem bych se byl dal z bezradnosti do breku. A tu se najednou otevřely dveře a kdosi vstoupil. V čoudu jsem nemohl vidět jeho tvář, ale podle hlasu to jistě byla tvář andělská. Nedovedete si, paní Nosková, představit, jak lahodný hlas jsem slyšel. Musila to být matka těch děťátek nebo jejich chůva, někdo, kdo nemá v sobě nic než obrovskou lásku k nevíňátkům, kdo není netrpělivý, ani zlostný, ani záłudný, kdo nemyslí na sebe, kdo má duši utkanou jen z úsměvného chápání a odříkání. A ten kouzelný hlas mi říká se smíchem útrpnosti i uznání: „Už jsem zpátky, už od tebe nic nechci, můžeš si zase jít po svém, děkuji ti, že ses tolik snažil, a odpusť, že sis popálil prsty. Jdi, jsi volný, měj se dobře a buď s Pánem Bohem.“ Hned potom jsem se probudil. Víte, co mi pověděl ten sen? Že mohu jít, kam mě oči zanesou, že se už s nikým a s ničím nemusím mořit a trápit, že jsem dostal glejt.“

„Já bych si to na vašem místě vykládala docela jinak! Ostatně odejít teď nemůžete, jste nemocný.“

„I odejdu, milá paní Nosková. Ještě se někde zastavím, protože jste mi přinesla pozvání k jakýmsi lidem, kteří chtějí na světě sřežit mír. Zastavím se u nich, porozprávím a pak... Podívejte se, milá paní, já už se na vás nezlobím, ztratil jsem k vám všechnu zášť, právě tak jako k těm nerozumným dětem, které mě ve snu tolik trápily. Mně nevadí, že všude o mně ošklivě mluvíte, nehněte mě vaše komická hra na dobrodějku a nemučí mě vaše zloba. Mně je vás jenom hrozně líto! Pro vaši zvědavost, kterou nikdy nenasytíte otvíráním cizích dopisů, pro ten hlad po slovech úcty, který neukojíte, pro váš chvat v běhu do kolečka, pro všechno, všechno to, čím jste tak nenapravitelně nešťastna. Odejdu odtud ihned, dnes nebo zítra si pošlu pro kufr a za tenhle byt zaplatím vašim dělníkům, protože vás peníze neuspokojí a to, co chcete místo peněz, já dát nemohu, když k vám za nehet nepocituji úcty a když vám za nic nejsem vděčen.“

Usmíval se bolestně a přece přirozeně, jako by jí říkal cosi velmi samozřejmého, prostého a snad i příjemného. Ona cítila, jak jí v hrdle skáče odporná žába a jak se jí v hlavě tmí.

„Vy jste ožralý,“ zavyla, zatínajíc pěsti.

„Možná, milá paní, vřdyt jsem svoboden!“

„Vy... Vy...!!“

„Zkuste teď odejít, paní Nosková, snad se vám podaří dostat z očí slzy. Pláč by prospěl, ulevilo by se vám na chvíli.“

Vyběhla z místnosti. Dveře nechala dokořán. V prádelně omdlela. Než ji vzkřísili, odstrojili a uložili na lože, uběhla celá hodina. On zatím odešel. Postel ustlal a podlahu zametl. Na kufru byla cedulka a sto dolarů. Na cedulce stálo, že si pro kufr pošle a že sto dolarů má být rozděleno mezi dělníky paní Noskové.

Když se to hostitelka dověděla, ječela, až se zalykala, že kdo si z těch peněz něco vezme, na minutu vyletí, a ten kufr ať ihned vynesou z jejího stavení na dvorek do bláta a do deště.

Dr. Marek seděl v měkkém, rozložitém křesle s tmavočerveným potahem. Před sebou měl skleněnou desku podlouhlého stolku, na němž spočívaly porcelánové popelníčky, miska se solenými mandlemi a oříšky a stříbrná krabice, plná cigaret. Co chvíli se nad ním naklonil černý sluha v jakémsi hastroším úboru a šeptal důvěrně: „Bude líbo skotskou se sodou nebo sherry?“ Za sluhou vzpřímeně vykračovala menší rozhledna v ženské podobě. Plandaly na ní klotové šaty a bílá zástěrka a na podnosu, který ztuhle nesla před sebou, pohupovaly se v rytmu důstojné chůze malé obložené chlebičky, z nichž dovedná ruka sestavila jakási fantastická stavení. Vyčouhlá služebná se nikoho na nic neptala, jen čekala, až si host vybere stříšku nebo průčelní zeď z nejbližšího chlebového domečku.

V pokoji bylo šero a příliš teplo. Jediná rozsvícená stolní lampa odhalovala krb bez ohně a nad ním mramorovou desku s figurkami a květinami, nejspíš umělými. Okna, podobná rozměry dveřím, měla bílé záclony a těžké červené závěsy. Ještě bylo možno spolehlivě rozpoznat, že rudá barva převládá na proužkovaných tapetách, leč obrazy v zlatých a černých rámech, jakési španělské stěny v koutech a štíhlé i oblé vitríny rozplývaly se již v nezřetelnu. Také hostům nebylo vidět příliš jasně do tváří. Kromě hostitelky seděl zde její švagr Fred Stone, dále bezvousý rabin Harry Grunberg, jakýsi mladý žurnalista a rádiový komentátor, jemuž říkali Richarde, a konečně rozpálený dr. Marek. To horko ho chytlo

na ulici a zde bylo opravdu dotěrné, stoupalo od podlahy do nohou a způsobovalo, že mu znovu a znovu usínaly.

Hostitelka byla obryně. Až chorobně tlustá. Měla tmavé lesklé vlasy s ofinou, přikrývající větší část čela, měla dobromyslný úsměv tlustochů, jenž by byl mohl být pokládán za přihlouplý, kdyby nebyl býval provázen neklidnými pohledy chytrých, uštěpačně přimhuřovaných očí.

Na sobě měla paní Stoneová černé hedvábné šaty se sedlem, posázeným lesklými penízky.

Dr. Marek přišel poslední. Hovorný, trochu huhňavý, trochu revmaticky neohrabaný a trochu senilní pan Stone měl zřejmě za úkol seznámit nového hosta s plány společnosti STRÁŽ, kdežto paní Stoneová si vyhradila právo zasáhnout do výkladu jen tehdy, kdyby jej bylo třeba objasnit nebo doplnit. Úloha rabinova i mladíkova byly poněkud nejasné, oba zde byli nepochybně častými hosty a byli již zasvěceni. Ostatně oba mlčeli. Rabin, asi padesátník, o překot jedl, popíjel a kouřil. Bůh sud, kde shodil vousy, jež přece patří k bradě rabínské stejně samozřejmě jako tečka nad i. Z mladíkovy tváře bylo možno hádat na pokažený žaludek. Tento zástupce novin a rozhlasu nejedl, nepil, nekouřil, jen sbíral se stolu drobečky, zastrkoval si je pod nehty, opět je růžkem nějakého dopisu vyprošťoval a patrně se nudil touto jednotvárnou hrou.

Pan Stone řekl, že dr. Marek uvedl opravdu šťastnou referenci, neboť jeho švagrová zná osobně internistu Wilsona. A profesor Wilson prý pokládá doktora Marka za muže, jehož jméno bude co nevidět známo v lékařských kruzích po celém světě. Paní Stoneová, její švagr Fred a přítomní přátelé měli před příchodem doktora Marka krátkou poradou a mohou mu nyní navrhnout cosi konkrétního. Jsou ochotni dát mu šek na větší částku dolarů, počkají, až jeho jméno bude slavné, a pak ho požádají, aby pravidelně mluvil do rozhlasu v intencích společnosti STRÁŽ, jestliže ovšem s programem této společnosti souhlasí. Chtějí, aby každý cizinec, kterého získají, mluvil ve své mateřštině ke krajanům za mořem, a kromě toho chtějí, aby zainteresoval svou vládu o společnost STRÁŽ, která ovšem potřebuje na své akce velké peníze.

Dr. Marek zakašlal a pan Stone blahovlně zmlkl, očekáváje otázky.

„Rozumím-li vám dobře, nabízíte mi peníze jako zálohu na mou příští slávu, a žádáte, abych slíbil, že se pokusím — až se proslavím — získat pro vás od československé vlády finanční podporu.“

„Správně. Nemusi to být nutně vaše vláda, mohou to být i zámožní jednotlivci. Smím vám svěřit, že se už o nás zajímají všechny vlády jihoamerické, dále Belgie, Holandsko a...“

„Chápu, pane Stone, ale co vlastně děláte nebo budete dělat se získanými penězi?“

„To je přece nabíledni! Kupujeme čas. A budeme ho kupovat stále víc a více. Kromě toho...“

„Kupujete čas? Copak čas je v Americe na prodej?“

„Kupujeme čas u rozhlasových společností. Taková hodina vysílání je neobyčejně drahá. Rozumíte mi již?“

„Rozumím. Ale tak nějak mě to ohromilo: kupci času. Ten čas, když jej zaplatíte, je zcela váš? Můžete s ním dělat, co chcete? Zvláštní, opravdu zvláštní!“

Pan Stone se bezradně rozhlédl po ostatních. Ale nepomohli mu. Byli patrně také zmateni. Rabín dokonce zapomněl sklapnout ústa a jeho ruka s chlebičkem usnula na půl cestě, mladík si přestal hrát s drobečky a soustředěně civěl na doktora Marka, jako by se sázel, kdo dřív mrkne, a paní Stoneová sebou netrpělivě zavrtěla, chystajíc se zasáhnout do rozmluvy. Leč dosud mluvil dr. Marek:

„Hleďte, přátelé, já se domníval, že chcete nastolit mír mezi lidmi, národy a státy. A vy zatím zamýšlíte jakousi novou obchodní společnost.“

Pan Stone pochopil, v čem vězí nedorozumění, a oddechl si.

„Inu ovšem — Evropan! Evropan, kterému vadí režie našeho podniku. Společnost STRÁŽ umožňuje proslulým lidem nejrůznějších národů mluvit o podmínkách míru na zemi. Je to jasné? Je. Naše společnost nic nepředepisuje těmto řečníkům a vítá všechny vědce, básníky, malíře, filosofy, herce, jestliže to nejsou bezbožníci a komunisté. My totiž nechceme, aby světu vládl kapitalismus, ale také nechceme, aby

vládl proletariát, podle nás má především vládnout Člověk. To není z mé hlavy, doktore, tak to řekla švagrová, ale my s tím všichni souhlasíme, a souhlasíte-li také vy, vše ostatní vám bude přidáno, jak je psáno v bibli, jestliže si to nepletu.“

Neznělo nepřátelsky, ani ironicky, co dr. Marek nyní řekl, daleko spíš zvědavě a vesele:

„Obávám se, že si to skutečně maličko pletete. To mě však tak neudivuje. Žasnu nad něčím jiným: jak lacino byste byli ochotni dát mi peníze a co všechno byste tím riskovali! Každý kupec času je tak lehkomyšlný? Patrně ano! Prosim vás, povězte mi ještě něco: jste si jisti, že aspoň víte, co je mír? A víte, kde najdete Člověka, který má vládnout, když ho nebudete hledat ani mezi bohatci, ani mezi chudáky? A vůbec, jaký je to tvor, ten váš Člověk, jaké má vlastnosti, jaké přednosti a vady, jaké vášně a jakou víru? Nehněvejte se, jestliže špatně chápu a příliš se vyptávám, mně dnes není dobře, bolí mě hlava a je mi horko.“

Teď poprvé promluvila paní Stoneová. Vláčně, něžně, nicméně se záblesky jakési rozpustilosti:

„Vy máte horečku, doktore, poznala jsem to, sotva jste vstoupil. Aby z toho nebyl zápal plic!“

Vyznělo to tak nevinně, jako by řekla: „Aby nakonec nepřišlo!“

V tom okamžiku rozpoznal dr. Marek jakési znamení. Zpozorněl. Zahleděl se na tlustou dámu a kolem rtů se mu rozložil zcela nový výraz. Ano, úsměv, leč nikoli už tragický, nýbrž všetečný a výmluvný. Tak se usmívá ten, kdo znenadání zahlédne přítele mezi cizinci.

„Bude to horečka, máte pravdu, měl jsem ji nepochybně už v noci. Zdálo se mi, že jsem odvolán od lidí. Vy porozumíte: byl jsem odvolán od lidí hlasem praveho míru.“

„Rozumím, doktore, vždyť znám ten hlas. Připadalo vám, že vás volá Bůh nebo žena?“

„Volal mě hlas. Tvář jsem neviděl. Ale byl to Její hlas. Odkud Ji znáte?“

„Odkud? Z nemocnice. A také odjinud.“

Teď dr. Marek stáhl obočí. Nerozuměl.

Pan Stone se prudce zvedl, rabín se napil tak překotně, až

se zakuckal, a mladík nevraživě pohlédl na náramkové hodinky. Hlas pana Stonea byl podrážděný i znepokojený:

„Zbláznili jste se? What are you talking about?“

Nevšíkali si ho, nikoho a ničeho si nevšíkali, jen si přátelsky hleděli do očí, povzbuzující se navzájem úsměvy: „Pověz víc! Mně můžeš, já vím!“ Konečně se paní Stoneová s povzdechem odtrhla od své utkvělé myšlenky. Do jejich slov vnikl chvat.

„Podívejte se, doktore, chci, aby lidé vašeho druhu mluvili do všech úhlů světa o své představě míru, o své představě Člověka a Boha. Je to tak špatný nápad? Aby se dal provést, potřebuji hodně peněz, mnohem víc, než jich mám nyní. Proto jsem se obklopila praktickými Američany. Nestarejte se o jejich administrativu, myslíte raději na to, zda a jak vám můžeme prospět a zda vy sám víte, co je mír mezi lidmi.“

„Když je tomu tak, jsem pro vás zcela nepotřebný. Byl jsem odvolán, vždyť víte! Mezi lidmi jsem v nejlepším případě našel klid zbraní, ale to ještě není mír. Já už nedokončím práci, o které se vám zmiňoval profesor Wilson. Přišel jsem na to, že jen ctižádostivost mě nutila, abych ji dokončil sám. Víím o nadaném lékaři, ještě dnes ho zavolám, stačí nám týden klidu, zasvětim ho do všeho, co jsem objevil a co víím, a on za mne tu práci dopíše. A ještě na něco jsem v posledních dnech a hodinách přišel: *není míru a není svobody bez odříkání*. Já teď ani dobře nevím, proč jsem k vám vlastně přišel. Uvidíte-li profesora Wilsona, požádejte ho laskavě, aby mi prominul, že jsem se ho dovolával. A vy mi odpusťte, že jsem vám psal. Opravdu nevím, proč jsem to udělal.“

Paní Stoneová v zájmu až exaltovaném hluboce se naklonila ze svého křesla dopředu.

„Já to však víím: potřebujete týden míru.“

„Ano, ano, uhodla jste, proto jsem psal a proto jsem přišel. Ovšem, neslibuji nikomu ze společnosti STRÁŽ...“

„Nemusíte nic slíbovat! Kolik peněz potřebujete?“

„Nepotřebuji peníze, potřebuji tichý pokoj na jeden týden. Ticho, teplo, klid, stůl, dvě židle, jednu pro sebe a jednu pro svého kolegu. Já totiž od dnešního rána nemám kde bydlet.“

„Elizabeth, jaké jsou tohle žerty? O čem mluviš, kam jsme to zabředli?“

„Slyšíš přece, jsi snad nahluchlý? On potřebuje pokoj!“

Pan Stone nyní mluvil, jako by dr. Marek nebyl přítomen:

„Ať jde do hotelu!“

„Všechny jsou obsazeny. Nevíš, co se děje?“

„Když nabídne tisíc dolarů — a já mu je dám, aby tvá duše měla klid — dostane všude pokoj aspoň na dva měsíce. Uvědom si to: tisíc dolarů za pokoj na pouhé dva měsíce!“

Paní Stoneová se pokusila o zachmuření, nicméně dobromyslný úsměv ze svého buclatého obličejce nestáhla docela.

„Vidíte, doktore, nemohu vám dát, co hledáte, on je v tomhle domě pánem. Ale myslím, že má pravdu. Víte co? Nabídněte tisíc dolarů za týden!“

„Za jeden týden! Ona na mou duši šílí,“ naříkal pan Stone.

„Já bych mu přepustil pokoj,“ ozval se pochmurně rabín, nepřestávaje jíst, „ale až v březnu. Odjedu potom na tři měsíce na Floridu.“

Paní Stoneová zalomila rukama:

„Rabín, doktore, má zlaté srdce a praktický mozek. Ale je příliš na zemi, nerozumí nám. Ostatně, víte, co teď jí? Šunku! On hrozně rád šunku! Je sice nějaký reformovaný rabín, pochybuji však, že reforma jeho víry sahá tak daleko, aby mu dovolovala cpát se ve prvovým. Ale to už je věc svědomí aneb metafyzika. Rabíne, drahoušku, tak dlouho čekat nemůžeme! Tebe, Richarde, nic nenapadá?“

„Já jsem tady za rozhlas, a ne za organizaci bytových agentů!“

„Hrůza! Už víte, doktore, proč se o mně povídá, že jsem bigotní? Protože se nejlepe domluvím s mystiky. Škoda, že mystikové nerozumějí, co je business!“

„Kupujete od mystiků čas?“

„Ano, někdy.“

„Můj čas je krátký, paní Stoneová. Proč chodit pořád kolem rohu? Vy ji přece znáte a uhodla jste, že půjdu k ní!“

„Vím, všechno víím. Je to cynické, jestliže se s tím netajíím? Víím mnoho, měla jsem tisíc zaměstnání a ještě víc zkušeností, hodně bídy i hodně bohatství. Někdy jsem cynická a jindy pošetilá, tak pošetilá, že věřím v lidi i v Boha. Ale

modlím se, to je pomluva! Poslyšte, doktore, četla jsem nedávno, že v Evropě žil pozoruhodný mladý spisovatel symbolických románů a povídek. Ve všech těch povídkách jde prý o Boha a lidi. Podle toho spisovatele Bůh ví o každém našem hnutí, ve svých účetních knihách má pečlivě zapsány veškeré naše skutky, ale je k nim lhostejný, jako by jim nerozuměl, jako by si z nich pořizoval jen sbírku!“

„V Evropě, milá paní Stoneová, žil jeden filosof. Ten se zase domníval, že Bůh je bezbranný, že nemůže zasahovat do dějů pozemských pro přílišnou lásku k člověku dobrému i zlému. Že může jen mezi lidmi vysílat své posly. Jde teď o to, zda lidé jeho posly poznají.“

„Když nepoznají?“

„Žijí jako dřívě, nic se jim nestane. Když však poznají, a přece nevyjdou poslům vstříc, trápí se až do smrti myšlenkami marnosti. Teď už musím jít, přátelé!“

„Frede, dej doktorovi šek!“

Dr. Marek se polohlasně zasmál:

„Co s ním mám dělat? Mockerát děkuji, ale já opravdu již nic nepotřebuji!“

„Vy třeba ne, ale co ten váš kolega? A co já? Já, která nemůže nic jiného dát než peníze? Nic jiného, ani tehdy, když pozná!“

„Ona se dnes nadobro pomátla,“ zaúpěl pan Stone a sáhl si kamsi k srdci, kde měl v kapse schovanou šekovou knížku.

Ti tři, pan Stone, rabín a mladík Richard, jako na povel vyskočili, sotva za doktorem Markem zapadly dveře. A byli hlučně rozčileni, nic nedbajíce, že je odcházející dosud může slyšet.

„Tak, k čertu, co to všechno znamená?“

„Měli bychom hned zavolat profesora Wilsona a poděkovat mu!“

„V životě jsem takhle zbytečně nevyhodil tisíc dolarů! Proč na mne Elizabeth mrkala? Co z toho člověka můžeme mít?“

„Elizabeth, mně se přejídají vaše vtipy, odpusťte! Co je komu po tom, jestliže jím šunku? Vadí-li to vám, můžete mi to říci přímo, a ne před cizími lidmi! A vůbec: co měla šunka společného s tím divným člověkem a s našimi plány?“

Paní Stoneová se pokusila rovněž povstat, ale první i druhý pokus selhal; sténajíc dopadla znovu do křesla.

„Ticho, miláčkové. Ten člověk k nám nepřišel nadarmo. A tisíce dolarů nemusíme litovat. Mám nad čím uvažovat. Už dávno mě nikdo nepřevrátil tak naruby jako on. Poslouchejte, to byla jeho poslední zastávka. Nezapomínejte, že jsem bývala za první války ošetřovatelkou: poznám lidi se smrtí na jazyku. Ten člověk umírá! A ví to nebo tuší, anebo ve své mysli dává smrti jiný význam, než jaký mu my dáváme. Nevím, co se to se mnou stalo, naznačovala jsem mu zcela neomaleně, že si jde pro smrt. A on se všecek rozzářil, jako bych ho tím potěšila. Ostatně měl horečku.“

Zarazili se. První přerušil ticho rabín:

„Dobře, mohla jste nás tedy jednoho po druhém zavolat pod nějakou záminkou do sousedního pokoje a tam nám říci, co si myslíte. Snad se dalo pro něho něco udělat. Ale proto, že podle vás umírá, nebylo nikterak zapotřebí mluvit o slunce!“

„Vy nevíte, o čem jsem s ním mluvila, jak byste také mohli, když to sama dosud zcela bezpečně nevím a když vy rozumíte jen obchodu a čachrování!“

Pan Stone rychle našel odloženou rozšafnost:

„Well, má teď peníze na nemocnici a eventuálně i na pohřeb. Přece jsme si ho nemohli nechat na byt u nás!“

„Proč ne — máme snad málo volných pokojů a málo služebnictva? O to už nejde, Frede, je pozdě, ale zamysli se trochu: My tady dáváme hlavy dohromady, jak nejlépe tlumočit světu podmínky míru. Domníváme se, že nejvíc o míru vědí vědci, myslitelé a básníci. Ti mají všechno rozřešit za nás. A najednou k nám přijde geniální vědec, jemuž se užuž rysuje věčný mír ve tváři, přijde k nám někdo, kdo si je jist, že jde rovnou od Pána Boha. Ať už jde od Něho čili nic, jistě je, že zakrátko bude na onom světě. A nebýt mne, vyhnali byste ho odtud. Vyhodili byste člověka, který...“

„Zase tvé obvyklé blouznění? Je půl sedmé, a ty skoro pravidelně v tuhle dobu třeštíš. Když se ti to však líbí, nedej se rušit a pokračuj, pouč nás. Proč se ten tvůj nešťastník divil, že kupujeme čas?“

Paní Stoneová se pokoušela přehodit nohu přes nohu, ale nešlo to, vadila jí sukně nebo přílišná tloušťka. Rezignovala

tedy, napřímila se a pozvedla své chytré oči ke stropu, jako by nemluvila k přítomným přátelům, nýbrž k sobě, jako by se maličko posmívala vlastním slovům:

„Snad mu připadá, že jeho bližní svými řečmi, gesty a kroky patří času, a nikoli čas jim. Že tikají jako hodiny a pohybují se jako ručičky, dokud se pero nevytočí. A najednou Fred řekl něco, co on jistě cítil — aspoň se tak domnívám, ale co dosud neuměl formulovat. ‚Kupujeme čas.‘ V té chvíli patrně viděl, jak se vyplácíme z pohřbení zaživa, jak si kupujeme čas, jak zdánlivě zastavujeme jeho běh a přestáváme být kyvadlem. Podle něho kupujeme čas penězi, zdravím, rozumem, abychom se ohlušili a neslyšeli vlastní tikot, abychom se opili a neviděli, jak se tmí, abychom se narkotizovali hrou, úspěchem, svou dobrou pověstí, slávou, čert ví, čím ještě, a zapomněli, že nám časnost újí dech. On sám nepochybně už dávno v sobě nosí smrt a nemyslí v našem čase. Pro něho jistě činnost naší společnosti je hra na slepou bábu a náš celý svět je osiřelý.“

„Pánové, rozuměli jste tomu? Já ne!“

Rabín škytl a řekl: „Pardon, ne!“

Mladík znovu pohlédl na hodinky. Jeho nuda dostoupila vrcholu. Začal netrpělivě přešlapovat.

Pan Stone však chtěl mít v hlavě jasno a v duši jistotu:

„Tak co? Myslíš, Elizabeth, že jsme neudělali víc než dost? Má tisíc dolarů!“

Opět jako by se posmívala vlastním slovům:

„Vy všichni jste udělali jistě, co jste mohli. Ale nejsem si jista sama sebou, protože já jediná jsem jakžtakž rozpoznala, oč jde. Vyšla jsem opravdu naplno vstříc poslu velkého míru? Peníze nejsou všechno!“

Mladík, který stál již u dveří, prudce se teď obrátil. Jeho tváře se rozsvítily, neboť konečně i on měl co říci:

„Peníze v téhle zemi představují svobodu. A já mám rád svobodu!“

Pan Stone dodal smířlivě:

„Ať je tomu tak nebo tak, peníze uklidňují nervy! Ne, já proti nim nejsem zaujat!“

Rabín zlostně uhodil do stolu:

„Ale co, k čertu, měla s tím vším dělat má šunka?“

Dr. Marek měl pocit, že mu narostla křídla. Vyšel z domu paní Stoneové na Park Avenue, zhluboka vdechl mrazivý vzduch večera, pohládl očima hranice té obří mlhoviny mezi mrakodrapy a nebem, zaposlouchal se do tepu věčného rojení ulic — a pak prudce vykročil vstříc mátožným světům. Připadalo mu, že je nekonečně svobodný, že je odpoután od země, zbaven hladu, žizně a zimy, že je chomáček mraku, vlna vánku, zbloudilý paprsek světla v zakletí tmy. Zapomněl, odkud vyšel, ale věděl, kam míří: do prosvícené mlhy. Vše, co ještě nedávno tvořilo myšlenky a pocity, rozplynulo se v symfonii obrovské radosti, kterou zpívala v žilách krev za doprovodu bubnů, trumpet, brnkaček, dud a píšťal nestvůrného velkoměsta. Hle, to jsou lidé, jejich příbytky, jejich hračky, vozíky, světelné fontány, jejich zvířata, jejich řeč, jejich kroky, jejich maškaráda! A ty se už jen díváš, ty se už jen loučíš, lodi tmy napínají plachty z mraků a vítr z hvězdných dálek do nich duje. Ještě okamžik, ještě několik pohledů, ještě několik zahledění a zaposlouchání, a pak nasedneš a odpluješ.

◉ V některých šťastných chvílích minula cítil v sobě předzvěst této vesmírné radosti ze ztráty pozemské tíže. Ale teď se ho zmocnila jako příval. Pouze nakrátko cosi jako záblesk paměti mu říkalo, že vrávorá, že mu v nohou hoří, že pod čelem bodá bolest, to však nikterak nezkalilo nekonečný hvězdný prostor hudby a mlhy, do něhož se vznášel od země a z vlastního těla.

Najednou upadl. Trochu si zkrvavil čelo a ruku a to ho vzpamatovalo. Ó, ještě je třeba cosi vykonat, ještě je třeba někam zajít, kohosi zavolat a... Co je tohle? Papírek, písme-na, šek. Šek pana Stonea. Až se polekal: to byla horečka, to nebyl mír, je posud mezi lidmi, má sice glejt, ale zatím jí nevzkázal, aby pro něho poslala. Co dělat? Má horečku, je nemocen a musí... Nejdřív musí ulehnout. Kam? Kde vlastně bydlí? Nikde! Už si vzpomíná, urazil ráno paní Noskovou, nechal u ní všechny své věci a odpoledne se zastavil u paní Stoneové. Poznal jí náhle na očích, že ona ví, že zná Tu, která ho čeká. Ale takhle k Ní nemůže jít, polekala by se ho, vždyť stůně a krvácí. Co že je ten papír? Aha, šek. Na tisíc dolarů. Ostatně tady je nějaký hotel.

Vstoupil. Obrovské sály, lustry s tisíci světly, koberce, gobelíny, obrazy, velké jako zdi domu, palmy, růže, starci s doutníky a dýmkami, šviháci, andělé v ženských převlecích, napodobující smích smutných marnotratnic, zádumčivé děti v kapucích a nemluvnata v krajkovi, sta sem tam pobíhající, lelkující, popíjející a tlachající cestovatelů hemží se v těch prostorách, jejichž jméno je hotel.

„Mohu vám nějak posloužit?“ zeptal se ho štihlý elegán s licousy.

„Ano, chtěl bych pokoj.“

„Kdy a na jaké jméno jste si jej objednal?“

„Neobjednal jsem si nic. Víím, jak mnoho lidí čeká, až se u vás uvolní pokoj. Ale také víím, že vždy máte nějakou místnost v rezervě. Jsem... (Nesmíš říci, že jsi nemocen, napadlo ho v poslední chvíli...) Zaplatím dobře. Chci pokoj jen na týden. Dvě postele, budu bydlet s jedním přítelem. Zaplatím tisíc dolarů, tady je šek.“

Co to vzplanulo v očích elegána s licousy? Ten plamen v poslední době viděl dr. Marek už mnohokrát.

„Tisíc dolarů... za jeden týden... Ano, pane, vidím váš šek. Zatím si jej laskavě ponechte. A posadte se. Třeba tamhle pod palmu, prosím. Já se zeptám. A... nekrvácíte na čele?“

„Ano. Upadl jsem.“

„Ach tak, je kluzko. Posadte se.“

Co mu to hoří v očích, co hyzdí jeho úsměv, co vůbec každé chvíle hyzdí výrazy lidí, ty výrazy, které nám propůjčili nebešťané?

Dr. Marek sedí a rozhlíží se. Elegán mluví teď s dvěma pány. Všichni tři na něho pohlížejí. Zastavují čtvrtého muže, má uniformu lokaje nebo vrátého. Také on si prohlíží doktora Marka od hlavy k patě. A potom kamsi pospíchá, téměř utíká.

Dr. Marek povstal. Zamířil k muži s licousy. Byl již opět oběma nohama na pevné půdě. To hněv, který se v něm zvedl, strhl jej k zemi.

„Už není třeba, já zase odtud půjdu!“

„Ale proč? Počkejte okamžik, snad můžeme vyhovět!“

„Jste zlý člověk, pane! Poslal jste pro policii. Ale můj šek

je pravý, před kratičkou dobou jej vystavil zde na Park Avenue pan Fred Stone. Můžete mu hned zatelefonovat a můžete se ho zeptat, mluvím-li pravdu. Ale vy jste poslal pro policii, ač vidíte, že krvácím a že sotva stojím na nohou. Právě proto jste asi poslal pro policii! Až přijde, ukažte jí můj pas, tady je, já už jej nepotřebuji. Já už vůbec nic nepotřebuji! A kdyby v této zemi, kde lidé nejsou registrováni, policie přece jen chtěla se mnou mluvit, najde mě dnes a zítra... Počkejte, musím se podívat na adresu... Najde mě u pana Nováka na východě v 71. ulici, číslo domu 107.“

Bylo kolem desáté večer a Václav Novák již ležel v posteli. Předtím povečeřel u „Páva“, vypil tam tři piva, pohádal se trochu s Joem o americké stávky (Novák byl pro stávky, hostinský Joe proti), zaplatil, odešel a na rohu si koupil v novinářském stánku „New Republic“, kde měl rozečtenou poutavou stať o Francově Španělsku, vycházející na pokračování.

Jeho byt byl hned pod střechou v činžáku bez zdviže, ale podobal se sklepu. Byl zatuchlý, vlhký, tapety, kdysi zelené a nyní strakaté, odlepovaly se od zdi a visely s ním žalostně jako tucty kornoutů, tři okna byla malá a zašlá, židle chromé, podlaha hrbolatá, z prastaré pohovky vyčuhovaly žině a postel s polštáři neurčité světlé barvy a se zmuchlanými pokrývkami se spíše podobala psímu pelišku. Do šedivé plechové vany, stojící na čtyřech kuřích nohách proti dveřím, kapala voda.

S jediné nekryté žárovky na zčernalém stropě visel obrázek na konci roztřepený. V noci příchozí musil tápat ve tmě, nalézt provázek a zatáhnout za něj. Pak bylo světlo.

V této zaneřáděné lidské kleci podivuhodně se odrážela bělostná polička s pečlivě srovnanými knihami. Jako když mezi mrzáčky a otrhance zabloudí družička a sedne si k nim ve svých sněžných šatech do prachu.

Novák shodil se sebe šaty, naházel je na židli, vklouzl do jakéhosi režného pytle s rukávy a knoflíky, zachumlal se do příkrývek a sáhl po „New Republic“. Zvenčí sem zaléhal zpěv opilců, nárek nemluvněte, dunění visuté dráhy a křik rádia: „Přejedl jste se? Nebo snad překouřil? Či jste dokonce

maličko přebíral whisky? Je váš žaludek překyselen? Když je tomu tak, pospěšte si do nejbližší drogerie koupit ALKA SELTZER.“ Pak spustilo rádio předešlu ke Carmen.

Kdosi zaklepal nebo spíše zaškrábal na dveře. Novák se přikrčil, jako by se chtěl schovat, za okamžik obrátil rozhněvaný obličej po zvuku a čekal. Škrábání se opakovalo.

„Koho sem zasejč čert nese? Nejsem doma!“

„To jsem já... doktor Marek.“

V mžiku stál na podlaze a otevřel.

Na prahu se kymácel přízrak, jemuž průvan čepýřil vlasy a jehož tváře byly v jednom ohni. Paže sebou klátily, jako by v nich nebylo kostí ani svalů, nohy poklesávaly v kolenou a z úst ochable pootevřených vycházel zvláštní chrčivý zvuk. Novák automaticky vztáhl ruce, aby zachytil to živoucí hroucení před sebou. Ale přízrak, který se nenaroval ani nezlomil, vpadl do světnice, odstrčil Nováka, zamotal se do kolečka a dosedl na nejbližší židli. Celým trupem zachvívala zimnice a dušený smích. Novák pocítil na zádech husí kůže. Zoufale hledal nějaké vhodné slovo. Z bezradnosti nechal dveře dokořán. Smích byl usedavý jako pláč.

„Tak k dasu, čemu se smějete?“ vyrazil konečně ze sebe na uvítanou. Zvuk vlastního hlasu ho uklidnil. Zavřel dveře a přistoupil k sedícímu.

Hlava doktora Marka klesla na prsa jako usínajícímu, leč drobné záchvěvy smíchu prozrazovaly, že zhroucená bytost dosud bdí.

Ani nejvyšší rozechvění nedokázalo změnit bodrý, vždy trochu nakvašený hlas Václava Nováka:

„Doktore, co to všechno má znamenat? Vožral ste se nebo máte suchou horkost? Vozvete se!“

Odpovídal mu dočista neznámý hlas. Hlas z nějaké strašidelné hloubky, lánaný posedlým smíchem. Tak neskutečně hovořivá ozvěna. Novák se bezděky ohlédl, nejsa si jist, kdo vlastně mluví. A pocítil, jak mu úzkost stahuje prsa.

„Já, člověče, prožil příhody! Vaše rady mě prohnaly, a pak nebylo jen tak lehké se k vám dostat! Neslouží mi nohy ani hlava. Oni mě nechtěli pustit, představte si tu švandu: oni si myslili, že mě zadrží — hahahaha!“

„Kdo vás nechtěl pustit?“

„Paní Nosková, paní Stoneová — byl jsem u ní dnes odpoledne — jakýsi chlap s licousy, ten mě chtěl dokonce zadržet policií — hahaha!“

„Já vám nerozumím! Co se stalo u baby Noskové a jak ste pořídil u Stoneové? Seberte se a mluďte krapet rozumně!“

Zvenčí jako na zavanou vzlykavý hlas opilcův se posmíval Novákově výzvě k rozumné řeči. Ten hlas se ječivě ptal: „Kde je, kruci, klíč vod vzduchu?“ Oba muži chvíli čekali, kdo odpoví na tu nesmyslnou otázku. Neodpověděl nikdo. Jen zatoulaný pes kdesi zavyl a o poschodí níže se rozplakalo dítě. Volalo mámu.

„Je se mnou kříž, Nováčku, mám totiž najednou dva mozky. Ten jeden ví, co bylo a co je, ten druhý zas ví jen to, co bude. Chvíli mě má v moci první mozek, pak zase druhý. Už od rána se asi lidem zdá, že blábolím. Bude to horečka. Měl bych ležet, ale copak mohu? Já u vás přenocuji a ráno zavolám mou dobrou známou. Však jsme o ní mluvili, vzpomínáte si? Budete tak laskav a řeknete jí, že je se mnou zle, že měla od počátku pravdu, že jsem nepořídil, že půjdu k ní. Jen se prosím vás na mne nehněvejte, přepadl jsem vás a chci toho příliš mnoho, vidíte? Mně už nic jiného nezbylo. Ach, teď mám ošklivou závrať! Budu si musit hned lehnout. Tmí se mi před očima. Nebo jste snad zhasil?“

„Svlíkejte se, musíte vokamžitě na kutě! Doktore, vy ste smolař! A teď honem kápněte božskou: kde je vaše práce?“

„Asi v pekle. Nechal jsem ji u paní Noskové, všechno jsem u ní nechal. Bože, já ji ranil, jenže nevím, čím. Počkejte, počkejte, už si vzpomínám. Odešel jsem od ní. To je pro ni velká rána, ona mě tak nenávidí, že se beze mne zalkne. A paní Stoneová mi dala znamení. Ta náhoda! Ona zná mou Přítelkyni, ví, že půjdu za Ní, že můj čas je krátký, Bůh sud, odkud Ji zná a odkud to všechno ví! Nováčku zlatý, mně je opravdu nanic, jen abych se před odjezdem nepomátl docela. Na levé noze mě tlačí jeden cvoček. Až se zuji, bude po poslední bolesti. Ale kdyby mi to šlo! Prsty mám chromé a už skoro vůbec nevidím. Já si to všechno představoval jinak, chtěl jsem k Ní přijet jako vítěz, a ne jako zbitý žebrák. Abych nezapomněl: někteří lidé tady v Americe kupují čas. Věděl jste o tom? Můžete si koupit čas... pět deka, kilo,

metrák času! Čas je na prodej, a pokoj není! Dostal jsem tisíc dolarů, šek, tady jej žmoulám v ruce, podívejte se, je zablácen, já dnes pořád padám. Nejdříve jsem jej nabídl v hotelu, ale šli pro policii, pak jsem nasedl do taxíku a jel za vámi. Uprostřed cesty jsem se polekal, že se třeba řidič urazí, když mu za svezení dám tolik peněz. Lidé se pořád urážejí, a já nevím proč. Tak jsem se ho zeptal, vezme-li můj šek, a on hned zastavil. Chtěl vědět, mám-li nějaké peníze v hotovosti, a když jsem řekl, že málo, a ukázal mu šek, aby si jej jen klidně vzal, tak se rozlítil, já dobře nevím, co se stalo, ale najednou jsem byl na dlažbě a taxík odjel. Potom ne a ne k vám nalézt správnou cestu. K vám se dostat stojí něco námahy! Poslyšte, mám hroznou žízeň, je zde přetopeno, a prve jste zase docela zbytečně větral.“

„Doktore, pro Kristovy rány, ten hadr je vopravdu šek na tisíc dolarů! Co ste s ním prováděl? Ale teď de vo něco jinýho: hned zejtra zajdu k babě Noskový pro váš kufr. Ten sice taky může sebrat kozel, zato váš rukopis musím zachránit! Víte vůbec, že máte zimnici a že fantazírujete?“

Dr. Marek se naráz přestal usmívat. Zvedl zmučeně hlavu a hleděl užasle na Nováka horečnými očima jako zvíře, chtějící stůj co stůj porozumět pošetilé řeči svého pána.

„Já nemám zimnici... já se přišel rozloučit... já nesmím dopsat tu knihu... dostal jsem glejt... nikdo ji zatím nesmí za mne dokončit. Má kurýrní cesta selhala... vracím se... jiní kurýři budou později vysláni!“

„Doktore, něco se musí vokamžitě stát, vám je hrozně zle, ukažte, zuju vám boty.“

„To je dobře, děkuji, ten cvoček tolik tlačí! Víte co? Pošlete pro Ni, vzkažte jí, zatelefonujte ještě dnes!“

„Konečně zase rozumná řeč, jakou si dám líbit! Vona nám musí pomoc, ten šek můžem zahodit, je docela zničenej! Má vona nějaký peníze? Budem potřebovat fůru peněz: na nemocnici, na převoz, copak vím, nač na všechno? Jak se jmenuje a jaký má číslo telefonu?“

„Jmenuje se... To ještě nesmím říci!“

„Krucilaudon, přestaňte a řekněte mi její číslo! Já s ní musím mluvit, protože na to na všechno sám nestačím, sem chudák a váš šek je na sračku! Rozumějte mi: číslo!“

„Je ve hvězdách. Nesvíí hvězdy?“

„Méno! Méno vaší... já nevím, kdo to je... vaší milenky nebo nevěsty! A adresu!“

„Bydlí na velké zahradě. Všechno tam roste divoce. Už jste mě zul a ten cvoček přesto pořád tlačí. To znamená, že ještě něco mám udělat!“

„Máte, to se rozumí! Máte mi říc její číslo telefonu. Zpomínejte, já zatím pustím vodu do vany, aby tu bylo teplej.“

„Tenkrát kvetly třešně. Jeli jsme do Skalice. A ona řekla: „Proč se nemůžeme dívat do slunce? Viděli bychom ráj!““

„Kdo to řek?“

„Moje matka. Zavolejte Ji!“

„Číslo, číslo, doktore! Nebo... neřek ste prve, že ji eště někdo zná?“

„Paní Stoneová.“

„Zaplat Pánbu, dalo to fušku! Už vás nebudu tejrát, teď se musím horempádem voblíknout.“

„Chtěl bych slyšet tu píseň... zpívala ji... já seděl na zemi v kuchyni... měli jsme uprostřed kuchyně modrou hvězdu... dnes jsem ji spatřil na nebi... hrál jsem si s mušlemi... Když přiložíš mušli k uchu, slyšíš, jak šeptá moře.“

„Ukažte, ponesu vás, vy byste k posteli sám nedošel... Hrome, je vás jako za groš diamantu, ale ste těžkej!“

„Teď se se mnou pomodlete!“

Novák zoufale zamhouřil oči, jako by nechtěl nic vidět ani slyšet. Vrčel:

„Co eště, prosím vás? Já se nemodlím! Za chvíli budete chtět, abysme si spolu hráli paci-paci-pacičky!“

„Svatí se asi nikdy nemodlí, není jim toho zapotřebí.“

„Máte vy taky v horečce divný starosti! Prosím vás, ležte, já budu zpátky, co by dup. Vodu zastavím, však už tu není taková zima a pára je zdravá. Jen mi nelezte z postele! Eště kabát a už utíkám. Buďte hodnej!“

V životě tak nechválal. Vyhrnul si límec, dlaně zastrčil do rukávů a pádil poloprázdnou ulicí. V nejbližší drogerii byly všechny telefonní automaty obsazeny. Otevřel dvířka jedné kabiny a ani nemusil předstírat rozčilení:

„Prosím vás, puste mě, na mou starou přišly porodní bolesti, tak musím volat doktora!“

„Pro ženu a dítě všechno!“ řekl galantní Američan s viržinkem v ústech a s něhou v očích. „Znáte číslo?“

„Vidíte, neznám! Sem tak popletenej...“

„Take it easy! Já mám už šest dětí! Hledejte číslo, já vám zatím budu hlídat automat.“

Našel v seznamu číslo, poděkoval otci šesti dětí a volal paní Stoneovou.

„Tady je Novák, vy mě neznáte, ale to nevadí. Dnes v poledne byl u vás jeden český doktor, von je teď u mne, já myslím, že je to s ním moc špatný, blouzní, musí hned do nemocnice! Dali ste mu šek, ale von z něho má kus cáru, a já nemám žádný prachy. Jenže von má nějakou náramně bohatou snoubenku. Vy prej ji znáte, mluvili ste prej spolu vo ní. Můžete mi říct její telefonní číslo nebo aspoň méno a adresu?“

„To je hrozné, co říkáte! Věřte mi, mně bylo hned podezřelé...“

„Prosím vás, paní Stoneová, já vás někdy pozvu na pivo a tam si všecičko povíme, ale teď honem méno tej ženskej!“

„Nemluvila jsem s ním o žádné ženě! Já... já s ním v náznacích mluvila o smrti.“

„Vo čem?“

„O smrti... ale jen tak zdaleka...“

Pustil sluchátko z ruky. Chvilí stál jako solný sloup. A v malé prostoře telefonní kabiny štěbetal do prázdna ženský hlas. Vyšel z budky a otřel si zpcené čelo.

„Zastihl jste doktora?“ ptal se s účastí otec šesti dětí.

Ale Novák šel kolem něho nevšímavě jako uražený člověk, naslouchající jen hlasům v sobě.

Vracel se domů ulicí chudoby, kde tančil ledový vítr a kde žlutá světla stála stydlivě na hanbě podél kostrbatého pobřeží tmy. Vše kolem dokola, ta slizká, studená temnota s kostrami činžáků a barabizen, zápach výčepů, smích výrostků, jemuž odpovídá dívčí výskot, pláč nemluvnat, jemuž odpovídá kletba utýrané matky — to je jeho hrdá domovina. Vzhlížel z ní vždy nedůvěřivě nad šňůry rozplizlých světel za hranici

svého života, kde je prý víc jasu, víc volnosti, víc vzduchu a prostoru. Nikdy netoužil po úniku, byl zde spokojen. Rozuměl zármutku opilých dělníků, říkadlům karbaníků, klábosivé zlosti majitelů nevýnosných živností, hrám dětí, stárnoucích v ulicích. Byl ženat s tímto osiřelým světem vystěhovalců, měl je rád nemluvnou, zakaboněnou láskou. A pokorně čekal. Čekal na posla moudrosti vyšší, než jakou shledává v novinách a knihách. Čekal na příchod bratra Chudoby. Věřil, že přijde a řekne „budiž světlo!“ a že se v té chvíli rozsvítí mlhy nad světem zbloudilých hledačů pokladů.

Ten posel se opravdu dostavil. Ale Václavu Novákovi, jak vše nasvědčuje, nebude dopřáno jiné cti, než aby uštvanému kurýru dosloužil k smrti. Posel nevyřkl hledanou poučku ani zaklinadlo. Vyslovil hádanku.

KAPITOLA DEVÁTÁ

PANÍ CARSON WOOLFOVÁ dostala počátkem května pozvání od profesora Wilsona na cocktail party. Rozvažovala, má-li jít, či ne. Dr. Wilson byl spolužák jejího nebožtíka muže a jeho lékař. Kdysi se obě rodiny navštěvovaly téměř denně. Ale na začátku války se přestěhovali Wilsonovi do Kalifornie a vrátili se do New Yorku teprve nedávno. Nehlásili se. O jejich návratu se paní Carson dověděla od jiných. V pozvání se sice profesor omlouval, že tak dlouho nedal o sobě vědět pro naléhavé starosti — universita, byt, nemoc v rodině —, ale paní Carson si nicméně nebyla jista, nemá-li být poněkud uražena. Na druhé straně setkání po dlouhé době se starými přáteli má v sobě vždy trochu vzruchu, a koneckonců nelze pořád sedět doma. S kým se u Wilsonů může setkat? Přemýšlela, odhadovala, ale neobjevila ani jedno jméno, které by ji bylo odradilo. Šla tedy.

Paní Wilsonová ji objala, políbila na obě tváře a skoro zavzlykala, dojatě šeptajíc: „It's good to see you again.“ A profesor po ní vztáhl otcovsky obě paže a pohled na podivně něžný sklon jeho hlavy uvrhl návštěvnici do jakési sladko-